

Datum: 18. 8. 2022

TEHNOLOŠKI UKREPI ZA OMILITEV ŠKODE PO SUŠI NA TRAVNIKIH IN NJIVAH

Suho in izredno vroče vreme, ki traja že od junija, začelo pa se je že s suho zimo in pomladjo, je na celotnem Primorskem povzročilo katastrofalno sušo in pomanjkanje vode kot ga ne pomnimo. Najprej se je škoda pokazala na poljščinah (koruzi) in travinju, sedaj pa so prizadete vse kulture. Živinorejci sušo najbolj boleče občutijo, saj že nekaj časa krmijo zimsko zalogo voluminozne krme in krmijo živali na paši. Za prekinitev sušnih razmer, da bo mogoča setev krmnih dosevkov, bo potrebno precej več padavin, kot jih obetajo v naslednjih dneh. Setev dosevkov lahko izvedemo pred napovedanim dežjem oz. šele ko se bodo tla toliko navlažila, da bo mogoča plitva obdelava in setev. Napovedi za dež niso obetavne, setev se bo zavlekla v september, kar pa omogoča setev prezimnih dosevkov, detelj in TDM ter dosejavanje travnikov in dognojevanje travnikov in pašnikov z namenom pridelati nekaj prepotrebne voluminozne krme za živali že jeseni in zgodaj spomladi. **Setev moramo opraviti čim hitreje, da izkoristimo topla in vlažna tla za hiter vznik in rast ter s tem večji pridelek krme že jeseni.** Setve sudanske trave, razen v Slovenski Istri, ne priporočamo, ker je za njeno rast premalo časa.

1. Setev prezimnih krmnih dosevkov na njivah

Setev izvedemo, ko bo vlažnost tal omogočila plitvo površinsko obdelavo praznih strnišč in njiv oz. minimalno obdelavo in setev prezimnih krmnih dosevkov, lucerne, detelj, trav ter DTM za pridelavo krme pozno jeseni in zgodaj spomladi. Dodatna zelena krma ali silaža bo še kako prav prišla pri ohranitvi staleža živali in pri zmanjšanju potrebe po dokupu krme.

Ob setvi dosevkom gnojimo glede na založenost tal in gnojenje predposevka ter glede na željen pridelek zelena mase. Dosevki potrebujejo okoli 50 kg P_2O_5 /ha in 70 kg K_2O /ha ter 30 - 40 kg N/ha (ob setvi ali kmalu po vzniku). Letos lahko zaradi sušnih razmer in manjšega pridelka glavnih poljščin računamo na večji ostanek neizkoriščenih hranil v tleh in temu prilagodimo gnojenje ob setvi krmnih dosevkov. Za gnojenje uporabimo lahko domačo gnojevko. V nižinah Primorske ob topli jeseni lahko pričakujemo večji pridelek krmnih dosevkov in njihovo rast po potrebi spodbudimo z dodatnim dognojevanjem. Po setvi priporočamo valjanje, da pritismo zemljo ob seme in zagotovimo hitrejši in enakomernejši vznik.

Krmna repica in krmna ogrščica (Brassica spp.)

Krma pridelana s križnicami je izredno kakovostna, saj vsebuje visok odstotek beljakovin. Zraste obilo zelene mase, ki je dobrodošla tudi za zeleno gnojenje in za zatiranje strun na problematičnih njivah. Krmna repica je manj zahtevna kot ogrščica, prenese poznejšo setev in je 6 – 8 dni prej primerna za košnjo. Krmimo jo do zime in je spomladi prva zelena krma v prvi polovici aprila. Za setev do sredine septembra potrebujemo **8 - 12 kg semena krmne repice na ha**. Krmno ogrščico sejemo od julija do začetka septembra v količini **10 - 15 kg semena/ha**.

Mnogocvetna ljuljka (Lolium multiflorum Lam.)

Je eno do dvoletna srednje visoka bujno rastoča vrsta trave. Mnogocvetno ljuljko odlikuje hitra rast in dobra regeneracija po košnji, za rast pa rabi veliko vlage in hranil. Slabše prenaša dolgotrajno snežno odejo. Uporabljamo jo **za čisto setev ali v mešanicah** s črno deteljo, lucerno, inkarnatko ali ozimno grašico. **V čisti setvi sejemo 45 – 50 kg/ha semena. V mešanici sejemo 35 – 40 kg/ha mnogocvetne ljuljke in 5 kg/ha črne detelje ali inkarnatke ali lucerne.**

Kot vse ljuljke vsebuje več sladkorja kot druge gospodarsko pomembne vrste trav, zato je primerna za pripravo travne silaže. Mnogocvetno ljuljko lahko sejemo v septembru. Pred setvijo gnojimo s 30 kg N/ha, po vzniku pa glede na stanje posevka in vreme še enkrat. Posevek lahko kosimo že letos in celo naslednje leto.

Inkarnatka (*Trifolium incarnatum* L.)

Je enoletna prezimna detelja, posebej primerna Vipavsko in Soško dolino ter Kras in obalo. **Sejemo 30 kg/ha semena** v avgustu in da po prezimitvi eno košnjo, nato odmre. Njena prednost je v tem, da daje prvo zeleno krmo spomladi. **Pridelujemo jo v čistem posevku ali v mešanicah z mnogocvetno ljuljko in ozimno grašico.** V mešanicah z mnogocvetno ljuljko posevek gnojimo s 40 kg N/ha.

Grašljinka (mešanica 30 kg ozimne grašice, 20 kg inkarnatke in 15 kg mnogocvetne ljuljke na ha) je beljakovinsko in energetske bogata mešanica za zeleno krmo ali silažo. **Sejemo 55 - 65 kg/ha mešanice**, ki jo posejemo čim prej v septembru. Mešanica da en odkos krme jeseni in še en odkos zgodaj spomladi (pred setvijo koruze).

Ozimna žita za siliranje (ozimni ječmen)

Za omilitev pomanjkanja krme lahko posejemo ozimni ječmen (ali tritikalo ali rž) v čistem posevku za siliranje spomladi konec maja v voščeni zrelosti. Silaža je energetske zelo bogata krma, potrebno pa je temeljito stiskanje in rezanje silaže. **Ječmena sejemo 180 – 200 kg/ha semena** (lahko prečiščen krmni).

Lucerna

Lucerna je kraljica krmnih rastlin na njivah, saj ob pravilnem gnojenju in rabi zdrži 4 - 5let. Dobro prenaša sušne razmere, kar se kaže tudi letos, ko je edina še zelena rastlina na površinah. Bolje uspeva na globljih odcednih tleh, ki ne smejo biti kisla (vsaj pH 6). **Sejemo 25 – 30 kg/ha semena.** Ob setvi zahteva založno gnojenje s 30 kg dušika, 140 kg fosforja in 120 kg kalija na ha, v naslednjih letih pa le gnojenje s fosforjem in kalijem.

Na površinah, kjer lucerne še nismo sejali, je potrebna tik pred setvijo **inokulacija semena z dušičnimi simbiotskimi bakterijami.**

DTM in TDM

Setev mešanic s travami in deteljami je v krajih, kjer ni veliko snega sedaj koncem avgusta in v septembru uspešnejša. **Posejemo 35 kg/ha semena TDM.** Setev varovalnega posevka ni potrebna, ker je pritisk plevelov v tem času manjši. Setev s sejalicami je uspešnejša kot povprek s trosilcem in brananjem, kjer nekatera semena pridejo pregloboko ali pa ostanejo na površju. Po setvi detelj in trav je priporočljivo valjenje površine, ki omogoča hitrejši in enakomernejši vznik ter zravnano površino za lažjo košnjo.

2. Ukrepi na travnikih in pašnikih - gnojenje in dosejavanje

Suša je popolnoma posušila travno rušo, saj po 1. košnji rasti travniških rastlin praktično ni in opazimo le porjavele travnike in pašnike. Pričakovati je, **da se bo ruša zredčila**, saj ravno dobre trave najprej propadejo v slabših pogojih. **Travno rušo lahko z gnojenjem spodbudimo k hitrejši obnovi in rasti, z dosejavanjem pa izboljšamo njeno sestavo**, da bomo v prihodnjem letu imeli več in boljšo krmo. **Travnike in pašnike pognojimo s 20 – 40 kg/ha N.** Uporabimo lahko KAN ali pa domačo razredčeno gnojevko do 15m³ na ha. Pri gnojenju ne pretiravamo z dušikom, saj bomo preveč vzpodbudili rast zeli.

Dosejavanje trav in detelj v travno rušo zelo priporočamo, saj **se po ekstremnih sušnih letih v razredčeni ruši na praznih mestih prekomerno razrastejo zeli.** Za dosejavanje so primerne predvsem različne sorte trpežne ljuljke in travniške bilnice. **Posejemo od 10 - 20 kg/ha semena**, odvisno od gostote (redkosti) travne ruše. **Dosejavanje opravimo s sejalicami za vsejavanje v travno rušo** ali napovprek s trosilcem za umetna gnojila in brananjem ter valjanjem pred dežjem (slabši uspeh). Tla so sedaj zelo topla (20°C), zato lahko po dežju pričakujemo hiter vznik semen.